

Przykłady wykorzystania komputera w nauczaniu dzieci upośledzonych umysłowo.

Autorką tekstu jest Urszula Stuczyńska
nauczyciel w klasach integracyjnych dla uczniów z upośledzeniem umysłowym
w stopniu lekkim.

Jestem tylko jeden,
ale przecież jestem jeden.
Nie mogę zrobić wszystkiego,
ale przecież mogę zrobić coś niecoś.
A ponieważ nie mogę zrobić wszystkiego,
nie odmówię zrobienia tego, co zrobić potrafię.
E.E. Hale

Wstęp

Wiele osób uważa, iż praca z komputerem wiąże się ze szczególnymi wymogami jeśli chodzi o poziom sprawności intelektualnej, i z tego powodu jest ona zasadniczo niedostępna dla osób upośledzonych umysłowo.

W niniejszym opracowaniu postaram się pokazać, że jest inaczej.

Uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu lekkim w zdecydowanej większości są zafascynowani komputerami. Fascynacja ta przyjmuje różne formy, w zależności od uzdolnień.

Komputery mają tę przewagę nad większością narzędzi, że zazwyczaj spotykają się z dużym zainteresowaniem ze strony dzieci. Posiadają też bardzo cenne cechy – są cierpliwe i nigdy się nie męczą wielokrotnym powtarzaniem, sprawdzaniem, a więc czynnikami bardzo istotnymi w procesie nauczania.

Praca z uczniem upośledzonym umysłowo.

W pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo korzystam od kilku lat z pomocy komputera.

Obecnie prowadzę zajęcia indywidualne z uczenicą II kl. Gimnazjum.

Agnieszka jest niesprawna lokomocyjnie-porusza się na wózku inwalidzkim.

Ma orzeczony niedorozwój umysłowy stopnia lekkiego w dolnej jego granicy.

W następstwie mózgowego porażenia dziecięcego ma znaczne trudności w zakresie koordynacji wzrokowo-ruchowej i grafomotoryki. Tempo i poziom prac graficznych, prac pisemnych są wyraźnie obniżone.

Agnieszka ma problemy z czytaniem, odczytuje poszczególne głoski jednak nie zawsze potrafi złożyć je w cały wyraz. Często nie rozumie znaczenia

przečitanego wyrazu, przekreśla go i próbuje odgadnąć jaki to wyraz. Nie potrafi napisać z pamięci wyrazu, który złożony jest z więcej niż trzech liter.

W zaleceniach Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wskazana jest realizacja programu gimnazjum dla dzieci upośledzonych umysłowo z dostosowaniem wymogów edukacyjnych do poziomu wymagań koniecznych. Ponadto wyraźnym zaleceniem jest wykorzystanie techniki komputerowej do wykonywania zadań z różnych przedmiotów.

Stosując się do tego zalecenia korzystam, jak tylko to możliwe, z pomocy komputera. Zajęcia te są przez Agnieszkę szczególnie lubiane.

W pracy z Agnieszką korzystam z wielu źródeł. Często korzystam z zasobów Internetu, gdzie nauczyciele publikują swoje prace i udostępniają je innym. Najczęściej jednak są to gotowe programy multimedialne przeznaczone dla dzieci w młodszym wieku szkolnym.

Bardzo ciekawe ćwiczenia można przygotować i przeprowadzić wykorzystując program komputerowy – Paint. Umożliwia on samodzielne rysowanie, kolorowanie swoich prac, a w efekcie końcowym drukowanie ich.

W praktyce ekran komputera jest w czasie zajęć z Agnieszką tym, czym dla nauczyciela w klasie tablica. Komputer potrafi zastąpić kartkę papieru, kredki, farby lub nawet instrument muzyczny.

Wiele ciekawych możliwości daje wykorzystanie programu Word:

-umożliwia przygotowywanie materiałów pomocniczych do lekcji:(tabele, wykresy ,teksty z lukami ...)

-tworzenie nowych tekstów (pisanie zaproszeń, ogłoszeń ...)

-wykonywania prostych obliczeń, przy użyciu funkcji kalkulatora, czy też programu Excel

-wykonywanie , ze znaczną pomocą nauczyciela , prezentacji , multimedialnych na zadany temat.

Edukacyjne programy multimedialne są doskonałym uzupełnieniem nauczania indywidualnego. Biorąc pod uwagę słabą sprawność graficzną Agnieszki doskonalenie techniki posługiwania się klawiaturą wydaje się bardzo ważne.

Korzystanie z programów multimedialnych wymaga współpracy pomiędzy okiem a ręką. Posługiwanie się myszką wpływa korzystnie na sprawność dłoni Agnieszki. Programy multimedialne traktowane są jako zabawa uzupełniająca poruszane w ciągu dnia tematy i problemy. Wykorzystanie komputera sprzyja aktywizowaniu uczennicy, wywołuje jej pozytywną motywację do nauki przez uatrakcyjnienie procesu dydaktycznego .

Ponadto wzbogaca proces kształcenia o nowe, trudno dostępne w kształceniu tradycyjnym środki ilustracji poznawanych obiektów i procesów, np. poprzez możliwość pokazania ich dynamiki (łączenie, rozkładanie, obracanie, proces rozwoju), eksponowanie istotnych elementów obiektu, ich powiększanie, kontrastowanie kolorem

Programy kierowane do uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim pozostają na marginesie komercyjnych zainteresowań wydawniczych.

W związku z tym, że trudno znaleźć na rynku komputerowym programy dydaktyczne kierowane do uczniów o niższym poziomie umysłowym często podejmuje się próby używania różnego rodzaju programów adresowanych do dzieci w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym.

Nawiązałam kontakt z **Eugenią Smyrnova-Trybulską z Katedry Edukacji Informatycznej i Technicznej Uniwersytetu Śląskiego z filią w Cieszynie.**

Otrzymałam programy o różnorodnej tematyce, które wykorzystałam w pracy , na zajęciach indywidualnych, w pracy z Agnieszką np.:

- Święta
- Zwierzęta hodowlane
- Spotkanie z latem
- Matematyczna przygoda

Święta- to bardzo sympatyczna propozycja dla uczniów , zwłaszcza w okresie przedświątecznym. Całości towarzyszy łagodny „wpadający w ucho” podkład muzyczny. Jest to dobra okazja do nauczenia się tej piosenki wraz z dziećmi. Całość jest podzielona na kilka części: język polski , przyroda, matematyka. Są tam teksty z lukami , uzupełnianki, rozsypanki, teksty do czytania ze zrozumieniem, krzyżówki i proste ,pisane wierszem życzenia , których można się uczyć na pamięć .Ważne jest to ,że dłuższe polecenia czyta lektor. Wszystkie zadania są tematycznie związane ze świętami.

Zwierzęta hodowlane- z kolei łączą w sobie dwa elementy

a) przekazanie niezbędnej wiedzy o zwierzętach hodowlanych i ich warunkach życia , środowisku w którym żyją , znaczenia dla ludzi itp.

b) wykonanie ćwiczeń polegających na sprawdzeniu uzyskanej wiedzy. Program pozwala na indywidualizację wymagań. Zadania podzielone są na trzy poziomy początkujący, średni i zaawansowany. Do każdego ćwiczenia jest komentarz, czy dobrze zostało ono wykonane. W przypadku popełnienia błędu dziecko jest zachęcane do ponownej próby.

Spotkanie z latem

To program , który umożliwia wykonanie różnych zadań np.:

-zliczanie owoców (dziecko liczy owoce ,ponadto może ćwiczyć nazwy tych owoców , ich kolory, smak i wiele innych elementów).

-układanie puzzli (pomocą dla dziecka jest tło na którym mają być ułożone poszczególne elementy, nie jest tu wymagana zbyt wielka dokładność –daje to dużą szansę na wykonanie zadania z sukcesem)

Ciekawym źródłem programów autorskich , tworzonych wg konkretnych potrzeb jest Internet gdzie publikują swoje prace nauczyciele , praktycy. Przykładem takiego programu jest prezentacja „**Już wiem**” utworzona w programie PowerPoint przez **Grzegorza Stano - nauczyciela w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Jaworznie.**

Zabawa edukacyjna "Już wiem!" koncentruje się na umiejętności funkcjonowaniu w środowisku. Najważniejszym celem jest wyposażenie dziecka upośledzonego w takie umiejętności i sprawności, aby jak najlepiej było ono przygotowane do realizacji zadań życia codziennego oraz podejmowania różnych ról społecznych w jego środowisku, w miarę możliwości samodzielnie, niezależnie i godnie. Znajdziemy tam m.in. takie zagadnienia do realizacji jak:

-ważne telefony

-stosunki czasowe

-pogoda

-gospodarstwo domowe

-świat wokół mnie

Jak już wspomniałam, do pracy z dziećmi upośledzonymi często , z braku innych środków, wykorzystuje się programy przeznaczone dla dzieci

młodszych, z normą intelektualną. Przykładami takimi są wykorzystywane szczególnie często przeze mnie:

ABC z Rekiem.

I wiele innych, których nazwy podaję poniżej.

- Wesołe przedszkole Bolka i Lolka
- Sklep
- Litery
- Matmiś
- Matmania
- Anatomia
- Liczyskrzaty
- Anatomia
- Sam piszę, język polski dla dzieci (AIDEM Media)
- Klik uczy liczyć w zielonej szkole
- Encyklopedia techniki
- Encyklopedia człowieka
- Encyklopedia kosmosu
- Encyklopedia przyrody
- Kolory i kształty
- Matematyczne przygody

ABC z Rekiem.

W tym programie ważne jest to, że każde z poleceń jest czytane przez lektora, nie ma potrzeby czytania długich, czasem niezrozumiałych instrukcji.

Agnieszka nie poradziłaby sobie z dłuższym czytaniem i zrozumieniem tego co czyta. Wykonanie zadania bez pomocy lektora lub nauczyciela byłoby dla niej niemożliwe.

W „sklepie” kupując różne towary, należy z rozsypanych sylab zapisać co chcemy kupić. Stwarza to wiele okazji do dodatkowych ćwiczeń związanych z codziennymi zakupami. Są również zadania, które polegają na ułożeniu zdania z rozsypanki wyrazowej. Do zadania dołączony jest obrazek. Dziecko „układa” zdanie. Nie można popełnić błędu – nie udaje się umieścić błędnego wyrazu w szyku zdania. Podczas pracy z tym programem staram się nie ingerować wcale – Agnieszka ma świadomość tego, że samodzielnie współpracuje z komputerem i potrafi wykonywać jego polecenia, nie wspominając już o nagrodzie jaką jest pochwała z „komputera” po zakończeniu zadania.

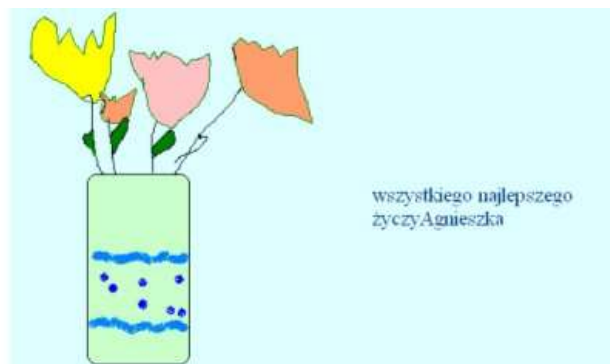
Agnieszka jest bardzo zainteresowana komputerem i jego możliwościami. Chętnie uczy się nowych rzeczy. Są to jej ulubione zajęcia. Czynności, które wykonuje wiele razy, zapamiętuje mechanicznie, nie rozumiejąc czasem do końca tego, co robi. Nie pracuje z komputerem samodzielnie, bez nadzoru nauczyciela, w obawie, że coś zepsuje. W domu

rodzinnym nie ma kto jej w tym pomóc. Zajęcia z nauczycielem są dla niej jedyną okazją do takiej pracy. Agnieszka,

- potrafi , przy pomocy nauczyciela , rysować tabelę i zmieniać jej wygląd.
- wstawia rysunki , zmienia kolor czcionki i jej wielkość. Zwraca uwagę na estetykę wykonywanych prac.

Drzewa liściaste	Drzewa iglaste
Buk	Świerk
Brzoza	Sosna
Lipa	Jodła
Dąb	Modrzew
Jawor	limba
	

Agnieszka posługuje się programem Paint. Tworzy rysunki, potrafi wstawić tekst do rysunku .Zna narzędzia edytora (ołówek , pędzel, gumka, stempel, wypełnianie kolorem).poprawnie kończy pracę i zapisuje ją pod określoną nazwą , potrafi wydrukować swoją pracę .

Agnieszka ma problemy z pisaniem , litery są niekształtne, pismo mało czytelne. Wobec tego chętnie przepisuje treści związane z lekcją , przy pomocy komputera. Jest to dodatkowa okazja do ćwiczenia analizy i syntezy wzrokowej. Łatwiejsze jest czytanie zapisanych słów zwłaszcza, że czcionkę można dowolnie powiększać. Komputer jest dla Agnieszki tym , czym w klasie dla ucznia jest tablica. Nauczyciel zapisuje proste zdania , które Agnieszka przepisuje potem do swojego zeszytu. Robi to bardzo chętnie. Jest to ogromne udogodnienie, ponieważ nie potrafi ona napisać z pamięci wyrazu , który złożony jest z więcej niż trzech liter. Podczas zajęć często wykonuje zadania wymagające czytania ze zrozumieniem, posługuje się kalkulatorem – sprawdza

w ten sposób wyniki działań wykonanych samodzielnie w zeszyte. Przykład poniżej pokazuje jak można wykorzystać komputer w ćwiczeniu czytania ze zrozumieniem. Na ekranie pojawia się niedokończone zdanie , które należy dokończyć przez wybranie odpowiedniego rysunku, adekwatnego do treści zdania.

Podsumowanie

Agnieszka jest otwarta na kontakty z innymi., niekoniecznie z rówieśnikami. Chętnie pisze , przy pomocy nauczyciela, listy do poznanych osób . Zawsze stara się o stronę graficzną .Chce , żeby jej list wyglądał ładnie. Ozdabia go swoimi rysunkami, które wykonała z pomocą komputera i nie tylko. W pracy z Agnieszka staram się dostosowywać poziom proponowanych zadań do jej niepełnosprawności. Uzależniam je również od bieżących potrzeb i zainteresowań Agnieszki.

Konieczność posługiwania się myszką i klawiaturą uprawnia jej rękę , ćwiczy koordynację wzrokowo -ruchową , rozwija spostrzegawczość i inne funkcje percepcyjne. Dzięki swojej atrakcyjności komputer powoduje, że codzienna nauka staje się nagle dla niej przyjemnością, oczekiwaną z utęsknieniem . Praca z komputerem wzmacnia jej pozytywną samoocenę, podnosi wiarę we własne możliwości. Przede wszystkim jednak pozwala na zaspokojenie potrzeby radości w trakcie nauki.